

Handläggare

Hillevi Virgin

Telefon: 08-508 281 91

Till

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

2023-10-24, p. 14

Tyresåns vattenvårdsförbund

Verksamhetsberättelse och miljöuppföljning 2022

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna anmälan av Tyresåns vattenvårdsförbunds verksamhetsberättelse och miljöuppföljning för år 2022.
2. Översända tjänsteutlåtandet för kännedom till Tyresåns vattenvårdsförbund.

Sammanfattning

Tyresåns vattenvårdsförbund bildades år 2008 och verkar för en god vattenkvalitet genom åtgärdsarbete, miljöövervakning och informationsspridning. Stockholms stad ingår i förbundets styrelse genom Stockholm Vatten och Avfall (SVOA) och i arbetsgruppen genom SVOA och miljöförvaltningen.

Förbundet följer årligen upp de åtgärder som finns formulerade i det aktuella åtgärdsprogrammet för Tyresån och deltar i kommunernas arbete med att ta fram lokala åtgärdsprogram för flera av vattenförekomsterna inom avrinningsområdet. Förbundet bedriver även regelbunden miljöövervakning, bl.a. av vattenkemi och vattenföring.

Tyresåns vattenvårdsförbund har antagit tio miljöanknutna mål som följs upp årligen genom indikatorer och som presenteras i en rapport. I miljöuppföljningen år 2022 visar fyra indikatorer positivt utfall, sju neutralt utfall och en negativt utfall. Miljöuppföljningen visar att om de tio miljömålen ska kunna nås och miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas krävs det att vattenvårdande åtgärder prioriteras i medlemskommunerna och att det avsätts nödvändiga resurser för detta arbete.

Bakgrund

Tyresåns avrinningsområde är ett av de största sjösystemen i länet och innefattar ett trettiotal sjöar och lika många vattendrag av olika storlek. Magelungen, Drevviken och Flaten, som ligger helt eller delvis inom Stockholms stad, tillhör de största sjöarna inom avrinningsområdet. Inom staden finns även vattendragen Forsån och Orhemsbäcken.

Vattenvårdsförbundet bildades år 2008 men samarbetet inom Tyresån har pågått i mer än 20 år. Enligt stadgarna ska förbundet verka för en god vattenvård inom Tyresåns avrinningsområde genom att ta fram kunskapsunderlag, informera och bidra till ett samordnat vattenvårdsarbete. Förbundet övervakar miljötilståndet för att se trender över tid, veta vilka vatten som är i behov av åtgärder och för att följa upp om genomförda åtgärder fått effekt. Resultaten redovisas på förbundets hemsida (tyresan.se) samt på Stockholms respektive Huddinges miljöbarometrar. Data skickas till nationell datavärd (<https://miljodata.slu.se/mvm/>) och blir på det sättet tillgängligt för alla. Det finns sedan länge ett samarbete kring åtgärder för en bättre vattenmiljö och det första åtgärdsprogrammet togs fram 1993. Befintligt åtgärdsprogram innehåller ett stort antal åtgärder som följs upp årligen. Både miljöövervakningsprogrammet och åtgärdsprogrammet är under revidering.

Vattenvårdsförbundet är en ideell förening som i huvudsak finansieras genom medlemsavgifter. Medlemmarna består av de sex kommunerna inom avrinningsområdet: Stockholm, Huddinge, Haninge, Tyresö, Botkyrka och Nacka där Stockholms stad representeras av SVOA i styrelsen. Både miljöförvaltningen och SVOA deltar i förbundets arbetsgrupp. Kommunerna betalar årligen in totalt ca 1,93 mkr i medlemsavgift och Stockholms stads del betalas av SVOA. År 2022 var avgiften 843 656 kr (43,7 %).

Mer information om Tyresåns vattenvårdsförbund finns på deras hemsida (tyresan.se).

Ärendet

I detta tjänsteutlåtande presenteras kortfattat de viktigaste insatserna som gjorts av förbundet under år 2022 samt utfallen för de 10 miljömålen.

Förbundets verksamhet 2022

Under 2022 har arbetet med att omvandla det befintliga åtgärdsprogrammet till ett samverkansprogram fortsatt. Det nya programmet fokuserar på en tydligare samverkansroll för förbundet, med ett antal övergripande mål samt med förslag på budget. Förvaltningen har haft samverkansprogrammet för påseende och

programmet innebär inga kostnader för miljö- och hälsoskydds-nämnden. Beslut om samverkansprogrammet kommer att tas i förbundets styrelse under 2023.

Förbundet deltar i kommunernas arbete med att ta fram lokala åtgärdsprogram och under år 2022 har ett lokalt åtgärdsprogram för Flaten beslutats.

Vattenvårdsförbundet genomför årligen flera olika undersökningar av vattenkemi och biologi. Under 2022 undersöktes bottenfauna i åtta sjöar och ett vattendrag inom Tyresåns avrinningsområde. I utvärderingen av resultaten ingick även den undersökning av bottenfauna som gjordes av Stockholms stad i Drevviken, Magelungen och Flaten år 2020.

Förbundet har fortsatt det samarbete med Länsstyrelsen, som påbörjades 2019, gällande undersökning av miljögifter i fisk, där även miljöförvaltningen tidigare har deltagit. Förbundet har ansvarat för insamling av fisk och Länsstyrelsen för miljögiftsanalyser. Resultaten kommer att användas för statusklassning och för att följa upp trender av miljögiftshalter över tid.

Förbundet har ett basprogram med synoptisk provtagning av vattenkemi, dvs. samtliga prov tas under en och samma dag, i sjöar i augusti månad. Syftet är att se långsiktiga förändringar av vattenkvalitet, bland annat näringshalt och siktdjup. Resultaten används bland annat i uppföljningen av förbundets miljömål men rapporteras även till nationell datavärd (SLU) för att kunna användas vid bedömning av ekologisk och kemisk status.

Sedan 1998 provtar Länsstyrelsen vattenkemi i Tyresåns utlopp en gång per månad, vilket är den längsta provtagningsserien i avrinningsområdet. Även kiselalger undersöks årligen. Länsstyrelsen har under året utvärderat resultaten som visar att näringshalterna har minskat inledningsvis men att minskningen avstannat de senaste 15 åren, trots fortsatta åtgärder mot övergödning.

Förbundet bedriver informationsarbete genom inlägg på en egen Facebooksida samt på Instagram. Förbundet har även en hemsida som uppdateras löpande. Förbundet är även remissinstans för ärenden som berör Tyresåns avrinningsområde.

Miljöuppföljning 2022

Förbundets tio miljömål följs upp årligen med hjälp av tolv indikatorer för att säkerställa att utvecklingen går åt rätt håll gällande miljötillståndet. Under varje mål finns flera åtgärder formulerade som underlag för bedömning av åt vilken riktning varje

indikator visar gällande utveckling och åtgärdstakt. I Tabell 1 redovisas en sammanställning av utfallen för respektive indikator. Tre av indikatorerna har fått bättre utfall än föregående år och ett har fått ett sämre utfall, resten är oförändrade.

Tabell 1. Sammanställning av utfallet för gällande indikatorer år 2022.

Mål	Indikator	Utfall
1	Minskad dagvattenbelastning	
2	Mindre spillvatten i dagvattennätet	
3	Antalet enskilda avlopp minskar	
4	Fler naturliga bäckar och åar	
5	Fria vandringsvägar	
6	Öka andel skyddad natur	
7	Beslutade miljö kvalitetsnormer nås/bibehålls i ytvatten	
	Antal näringsfattiga sjöar som har lägre eller samma näringshalt jämfört med målvärdet	
	Antal näringsrika sjöar som har lägre eller samma näringshalt jämfört med målvärdet	
8	Ytvatten följer miljö kvalitetsnormer för kemisk status	
9	Grundvatten följer miljö kvalitetsnormer för kemisk och kvantitativ status	
10	Badplatser med god vattenkvalitet	

Mål 1. Minskad dagvattenbelastning (positivt utfall)

Liksom 2021 har målet ett positivt utfall även detta år. Medlemskommunerna fortsätter att arbeta med att genomföra åtgärder för att minska dagvattenpåverkan och under 2022 har tre åtgärder genomförts och ytterligare två påbörjats. Genomförda åtgärder är en informationskampanj i Tyresö om hur dagvattnet påverkar våra sjöar, en fördamm till Kyrkdammen har anlagts liksom ett fördröjnings- och reningsmagasin vid Snättringe IP.

Mål 2. Mindre spillvatten i dagvattennätet (positivt utfall)

Förbundet följer årligen upp utsläpp av spillvatten på grund av bräddar till recipienterna. Utfallet år 2022 är positivt till skillnad från föregående år då det var negativt. Kommunerna arbetar aktivt med att minska antalet bräddar men antalet och mängden bräddat vatten beror delvis på mängden nederbörd. År 2021 innebar de kraftiga regnen i början på sommaren stora översvämningar med markant ökade bräddvolymmer som följd. Situationen var bättre år 2022 med mindre översvämningar och bräddningsmängder.

Mål 3. Antalet enskilda avlopp minskar (positivt utfall)

Liksom 2021 har målet ett positivt utfall även detta år. Antalet enskilda avlopp inom Tyresås avrinningsområde minskar stadigt

varje år i och med kommunernas kontinuerliga arbete med att bygga ut de kommunala VA-systemen. År 2022 minskade antalet enskilda avlopp med 111 stycken. Dessa var främst belägna i Tyresö kommun.

Mål 4. Fler naturliga bäckar och åar (neutralt utfall)

Under 2022 har inga åtgärder för målet rapporterats och utfallet blir neutralt liksom föregående år.

Mål 5. Fria vandringsvägar (neutralt utfall)

Inom avrinningsområdet finns ett stort antal vandringshinder, bl.a. i form av dammbyggnader, trummor och kulvertar. Tyresåns åtgärdsprogram innehåller flera åtgärder med anknytning till detta mål. Under 2022 har inga åtgärder för målet rapporterats och utfallet blir neutralt liksom föregående år.

Mål 6. Öka andel skyddad natur (neutralt utfall)

Ungefär en tredjedel av avrinningsområdet består av skyddad natur. För 2022 har reservatsbildningen för Barnsjön i Tyresö fortsatt. Området omfattar cirka 100 hektar och beräknas vara klart 2023. Utvecklingen bedöms fortsatt som neutral.

Mål 7. Ytvatten följer miljö kvalitetsnormer för ekologisk status (samtliga tre indikatorer har olika utfall)

Målet består av tre indikatorer. Den första indikatorn ("Beslutade miljö kvalitetsnormer nås/bibehålls i ytvatten", neutralt utfall) får fortsatt ett neutralt utfall eftersom ingen förändring har gjorts i bedömningen sen föregående år. Av de totalt 12 vattenförekomsterna som finns inom avrinningsområdet är det fem som uppnår miljö kvalitetsnormen, varav en (Flaten) ligger inom Stockholms stad.

Både indikator två ("Antal näringsfattiga sjöar som har lägre eller samma näringshalt jämfört med målvärdet 2000-2009", negativt utfall) och indikator tre ("Antal näringsrika sjöar som har lägre eller samma näringshalt jämfört med målvärdet 2000-2009", positivt utfall), utgår från rullande treårsmedelvärden för fosfor i ytvatten baserade på data från den synoptiska provtagningen som görs i augusti varje år. Antalet näringsfattiga sjöar som har lägre eller samma näringshalt jämfört med målvärdet 2000-2009 är tre färre än föregående år (7 av 15 sjöar). Utfallet för indikatorn bedöms därmed som negativ eftersom det är en försämring jämfört med föregående år. Utfallet för indikator tre bedöms vara positivt då halterna fortsatt har sjunkit sett till treårsmedelvärdet.

Mål 8. Ytvatten följer miljö kvalitetsnormer för kemisk status (neutralt utfall)

Samtliga vattenförekomster inom avrinningsområdet har klassificerats till dålig kemisk status p.g.a. generella överskridanden av ämnena PBDE och kvicksilver. I Stockholms stad har Magelungen, Drevviken, Flaten och Forsån uppmätta halter av ämnen som överskrider miljökvalitetsnormerna i vatten och biota, bl.a. PFOS, TBT och antracen. Ingen förändring sedan 2021.

Mål 9. Grundvatten följer miljökvalitetsnormer för kemisk och kvantitativ status (neutralt utfall)

Inom avrinningsområdet finns fyra utpekade grundvattenförekomster som samtliga uppnår god status men som bedöms riskera att inte nå god kemisk status. Bedömningarna grundar sig dock på ingen eller mycket bristfällig data. Inom Stockholms stad finns endast en försumbart liten geografisk yta av en av de fyra grundvattenförekomsterna.

Mål 10. Badplatser med god vattenkvalitet (neutralt utfall)

Förbundet följer upp badvattenkvalitet vid cirka 30 badplatser där kommunerna regelbundet tar prover. Av dessa ligger flera inom Stockholms stad i sjöarna Magelungen, Drevviken och Flaten. Provtagningsresultaten redovisas på Havs- och vattenmyndighetens webbsida "Badplatsen". Antalet badplatser utan anmärkning har förbättrats sen året innan men ingen tydlig trend kan ses vilket gör att utfallet bedöms som neutralt.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Miljöförvaltningen anser att det arbete som bedrivs inom Tyresåns vattenvårdsförbund och den plattform förbundet utgör för samverkan och diskussion mellan medlemskommunerna är av stor betydelse för att miljötillståndet i våra vattenförekomster ska kunna förbättras och miljökvalitetsnormerna uppnås. I samtliga kommuner pågår ett långsiktigt arbete för att förbättra vattenmiljön och även om insatser görs visar miljöuppföljningen att det krävs en generell ökad åtgärdsakt. Vidare anser miljöförvaltningen att vattenvårdande åtgärder behöver prioriteras och att resurser behöver avsättas för detta i medlemskommunerna för att förbundets tio miljömål ska kunna nås och miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Miljöförvaltningen har tillsammans med flera förvaltningar inom staden intensifierat vattenarbetet, inte minst genom arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram. Förbundet är en viktig part i detta arbete, bland annat genom det samverkansprogram som håller på att tas fram. Det finns dessutom stor potential för att använda förbundet i ännu större utsträckning i diskussionen om och i prioritering av åtgärder.

De utredningar och den miljöövervakning som genomförs utgör ett viktigt kunskapsunderlag i vattenarbetet och bidrar med data till statusklassningen av vattenförekomsterna. Efter mångårig provtagning finns flera långa tidsserier med miljöövervakningsdata, t.ex. för näringsämnen. Förbundet bidrar också med att sprida kunskap och intresse för våra vatten genom sitt informationsarbete.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Maria Svanholm
Avdelningschef

Bilagor

1. Verksamhetsberättelse 2022, Tyresåns vattenvårdsförbund
2. Miljöuppföljning 2022, Tyresåns vattenvårdsförbund